

แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา: ชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน *

Guideline for Economic Building by BCG Model for Sustainable Tourism Development: A Case study of Baan Bo Suak Community in Nan Province

นนท์ฉัตร วีรานูวัตต์¹, ณัฐกานต์ ต้นมิ่ง², ปฏิพัทธ์ ต้นมิ่ง³, และ ราณี อธิชัยกุล⁴
Nontlachata Viranuvatti¹, Nattakhan Tunming², Patipat Tunming³,
and Ranee Esichaikul⁴

กลุ่มวิจัยด้านการท่องเที่ยว การบริการ และการงานอีเว้นท์ มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง^{1,3,4}
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม²

Tourism, Hospitality and Event Research Group, Mae Fah Luang University^{1,3,4}
Faculty of Management Science, Pibulsongkram Rajabhat University²

Corresponding Author, Email: patipat.tun@mfu.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์และวิเคราะห์ความพร้อมของชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่านในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดน่าน และ 2) เพื่อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน และสมาชิกภายในชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

* ได้รับความเห็นชอบ: 1 ตุลาคม 2567; แก้ไขบทความ: 12 ธันวาคม 2567; ตีพิมพ์: 17 ธันวาคม 2567

ผลการศึกษาพบว่า อัตลักษณ์และวิเคราะห์ความพร้อมของชุมชนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดน่าน ประกอบด้วย อัตลักษณ์ด้านอาหาร อัตลักษณ์ด้านผลิตภัณฑ์ อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมประเพณี อัตลักษณ์ด้านเครื่องแต่งกาย และอัตลักษณ์ของชุมชน และแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน ประกอบด้วย 1) เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) ที่มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม โดยเน้นการพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์มูลค่าสูง 2) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ที่คำนึงถึงการนำวัสดุต่างๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และ 3) เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) ซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจที่ไม่ได้มุ่งเน้นเพียงการพัฒนาเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องพัฒนาควบคู่ไปกับการพัฒนาสังคมและการรักษาสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมดุลให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนสืบไป

คำสำคัญ: เศรษฐกิจแบบ BCG; การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน; ชุมชนท่องเที่ยว

Abstract

This study aims to 1) examine the identity and analyze the Baan Bo Suak community in Nan Province readiness to drive the BCG economy and sustainable tourism development in Nan Province and 2) propose guidelines for driving the BCG economy for sustainable tourism development that aligns with the community's identity in Nan Province. Data were collected from community leaders, local scholars, and Ban Bo Suak community members in Nan Province using focus group discussions as the research instrument. The data were analyzed using content analysis.

The results reveal that the identity and readiness of the community in driving the BCG economy and sustainable tourism development in Nan Province comprise food identity, product identity, cultural and traditional identity, clothing identity, and community identity. The guidelines for driving the BCG economy for

sustainable tourism development that aligns with the Baan Bo Suak community in Nan Province consist of 1) Bioeconomy, which focuses on utilizing biological resources to create added value by emphasizing the development of high-value products; 2) Circular Economy, which considers maximizing the reuse of materials; and 3) Green Economy, which is an economic development approach that not only focuses on economic growth but also develops in tandem with social development and environmental conservation to achieve balance, stability, and sustainability simultaneously.

Keywords: BCG economic; sustainable tourism development; tourism community

1. บทนำ

ในช่วงหลายสิบปีที่ผ่านมา ประเทศไทยมีอัตราการขยายตัวทางเศรษฐกิจช้า อีกทั้งประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศยังมีรายได้ต่ำ ประเทศไทยติดกับดักรายได้ปานกลางมาอย่างยาวนาน รัฐบาลจึงมีแนวคิดที่จำเป็นต้องเร่งขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย โดยปรับเปลี่ยนรูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมไทยไปสู่รูปแบบใหม่ที่เรียกว่า BCG Economy Model ซึ่งจะช่วยต่อยอดจุดแข็งของประเทศให้มีมูลค่าเพิ่มขึ้น ทั้งในด้านความหลากหลายทางชีวภาพและความหลากหลายทางวัฒนธรรม โดยอาศัยกลไกวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม เพื่อผลิตสินค้าและบริการที่มีมูลค่าสูง และเปลี่ยนระบบเศรษฐกิจจากทำมากแต่ได้น้อย ไปสู่ ทำน้อยแต่ได้มาก เดิมประเทศไทยมีโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจแบบพึ่งพาเกษตรกรรมเป็นหลัก มีสัดส่วนประชากรในภาคเกษตรกรรมเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตามแม้ว่ารายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตรกรรม แต่คนทำงานกลับมีรายได้ต่ำ ทำให้แรงงานรุ่นใหม่เข้าสู่ภาคการเกษตรน้อยลง แนวโน้มปัจจัยที่จะส่งผลกระทบต่ออนาคตอันใกล้ ได้แก่ เทคโนโลยีรูปแบบใหม่ที่เกิดขึ้นมากมาย (ศุภชัยวิชัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2565)

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมไทยที่กลายเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างรวดเร็ว หรืออาจกล่าวได้ว่าประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งในอาเซียนที่เข้าสู่สังคมสูงวัย (Aged society) การเป็นสังคมสูงวัย คือ การที่มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้น (ประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด) ในขณะที่วัยเด็กและวัยแรงงานลดน้อยลงอย่างต่อเนื่อง จากนั้นจะ

กลายเป็น “สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์” (Complete aged society) เมื่อมีประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่า ร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดปี 2564 และจะเป็น “สังคมสูงวัยระดับสุดยอด” (Super aged society) เมื่อมีประชากรสูงอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด ประมาณปี 2574 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2567) ส่งผลต่อแรงงานที่เข้าสู่ตลาดลดน้อยลงด้วย รัฐบาลในช่วงที่ผ่านมาจึงพยายามผลักดันนโยบายที่เกี่ยวข้องกับระบบเศรษฐกิจแบบใหม่ที่มีลักษณะสำคัญ คือ 1) เป็นระบบเศรษฐกิจที่เป็นแนวคิดแบบใหม่ ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยี 2) เป็นระบบเศรษฐกิจที่พึ่งพาความรู้ การจัดการ และเทคโนโลยีใหม่ๆ โดยต้องนำจุดเด่นของประเทศคือ ตำแหน่งที่ตั้ง ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมไปถึงความเข้มแข็งของบุคลากรในบางสาขาเช่น วิทยาศาสตร์การแพทย์ ทั้งในแง่การวิจัยและบริการ 3) เป็นระบบเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบเชิงเศรษฐศาสตร์มากและปรับเปลี่ยนได้รวดเร็ว เช่น การประยุกต์ใช้ข้อมูล Big Data กับการวางแผนจัดการระบบการเกษตรโดยรวมของประเทศเศรษฐกิจใหม่ที่ครอบคลุม 6 ด้านที่สำคัญของประเทศในอนาคต ได้แก่ เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) เศรษฐกิจอัจฉริยะ (Intelligent Economy) เศรษฐกิจร่วมใช้ประโยชน์ (Sharing Economy) และเศรษฐกิจผู้สูงอายุ (Silver Economy) ระบบที่นำความรู้ เทคโนโลยี และนวัตกรรม สร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่รองรับการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองได้ ใช้ชีวิตอย่างมีคุณภาพและความสุข อีกทั้งเทคโนโลยีเหล่านี้ยังใช้ได้กับกลุ่มผู้พิการและผู้ด้อยโอกาสด้วย หากประเทศไทยสามารถพัฒนาและปรับตัวได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันทั่วทั้งที่ตามแนวทางที่กล่าวมา ก็จะทำให้ระบบเศรษฐกิจในรูปแบบใหม่มีความเข้มแข็งและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว พร้อมก้าวเข้าสู่ประเทศพัฒนาแล้วได้อย่างเต็มภาคภูมิ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2563)

ดังนั้น BCG Economy Model จึงเป็นกลไก 3 ส่วนสำคัญแรกดังกล่าวในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยให้เติบโตแบบก้าวกระโดด กระจายโอกาส กระจายรายได้ และนำความมั่งคั่งไปสู่ชุมชนในท้องถิ่นอย่างทั่วถึงและยั่งยืน นำพาประเทศไทยให้หลุดพ้นกับดักประเทศรายได้ปานกลาง และมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมที่ยั่งยืน การพัฒนาประเทศไทยไปสู่ Thailand 4.0 ต้องก้าวข้ามปัญหา อุปสรรคต่างๆ อาทิ ปัญหาทรัพยากรเสื่อมโทรม ขยะล้นเมือง โลกร้อน รวมถึงรายได้เกษตรกรที่ไม่เพิ่มขึ้น กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มุ่งขับเคลื่อน

BCG โมเดล รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจใหม่ ที่เร่งให้เศรษฐกิจเติบโตแบบก้าวกระโดดอย่างทั่วถึงบนฐานการพัฒนาที่ยั่งยืน นอกจากนี้ BCG โมเดลยังสอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ในด้านส่งเสริมการเติบโตโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และการพัฒนาที่ยั่งยืนภายใน 20 ปีจะสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรมากกว่า 3 เท่าตัว ลดการใช้ทรัพยากรเหลือสองในสามจากปัจจุบัน BCG โมเดล ประกอบด้วย 3 เศรษฐกิจหลัก คือ B-Bio Economy ระบบเศรษฐกิจชีวภาพ มุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรชีวภาพอย่างคุ้มค่า เชื่อมโยงกับ C-Circular Economy ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่คำนึงถึงการนำวัสดุต่างๆ กลับมาใช้ประโยชน์ให้มากที่สุด และทั้ง 2 เศรษฐกิจนี้ อยู่ภายใต้ G-Green Economy คือ ระบบเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งมุ่งแก้ไขปัญหามลพิษเพื่อลดผลกระทบต่อโลกอย่างยั่งยืน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ต้องบูรณาการความต้องการของชุมชน ความต้องการของนักท่องเที่ยว ความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว คุณค่าของสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของชุมชนและขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวในชุมชนด้วย

ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาอัตลักษณ์และความพร้อมของชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน เนื่องจากว่าชุมชนบ้านบ่อสวก เป็น 1 ใน 20 หมู่บ้านท่องเที่ยวทั่วโลกที่ได้รับรางวัล หมู่บ้านท่องเที่ยวยอดเยี่ยม (Best Tourism Village) ประจำปี พ.ศ. 2564 ซึ่งจะได้รับการสนับสนุนจาก UNWTO (United Nations World Tourism Organization: UNWTO) รวมทั้งยังได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายหมู่บ้านยอดเยี่ยมของ UNWTO เพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอีกด้วย ชุมชนบ้านบ่อสวกจึงเป็นต้นแบบด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย ที่ได้มาตรฐานระดับสากลอย่างแท้จริง คณะผู้วิจัยจึงลงความเห็นร่วมกันเลือกชุมชนบ้านบ่อสวกในการทำวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากชุมชนบ้านบ่อสวกมีศักยภาพพอที่สามารถนำแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG Model แต่จะมาใช้และสามารถนำมาเชื่อมโยงกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่อย่างยั่งยืนได้หรือไม่ อย่างไร คณะผู้วิจัยจึงมีความตั้งใจที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ที่ถูกต้องในการพัฒนาท้องถิ่นในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจด้วยโมเดล BCG นี้ อันประกอบด้วย 3 แนวคิดเศรษฐกิจหลัก คือ B-Bio Economy ระบบเศรษฐกิจชีวภาพ ที่มุ่งเน้นให้ชุมชนใช้ทรัพยากรชีวภาพภายในพื้นที่อย่างคุ้มค่า เชื่อมโยงกับ C-Circular Economy ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่ชุมชนต้องคำนึงถึงการนำวัสดุต่างๆ กลับมาใช้ประโยชน์

ให้มากที่สุด และทั้ง 2 เศรษฐกิจนี้อยู่ภายใต้ G-Green Economy คือระบบเศรษฐกิจสีเขียว เช่น การทำ Zero waste (การจัดการของเสียเป็นศูนย์) เป็นต้น หมายถึงชุมชนจะทำการจัดการท่องเที่ยวโดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2566)

อย่างไรก็ตามคณะผู้วิจัยต้องศึกษาอัตลักษณ์และวิเคราะห์ความพร้อมในการจัดการท่องเที่ยวที่ผ่านมาของแต่ละชุมชนด้านความยั่งยืนว่าเป็นอย่างไร โดยมีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สามารถเชื่อมโยงกันได้ ได้แก่ การจัดการด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม การนำทรัพยากรภายในชุมชนมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ก่อให้เกิดรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการลดรายจ่ายจากเศรษฐกิจหมุนเวียน การใช้ประโยชน์จากของที่เหลือจากผลิตภัณฑ์โดยไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมที่ดีขึ้น คณะผู้วิจัยจึงได้ออกแบบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกำหนดวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสนทนากลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาจำนวน 10 คน ที่ทำการท่องเที่ยว คือ ชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน และกำหนดวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดในการวิจัยเพื่อประโยชน์ให้เกิดผลลัพธ์ที่ได้คือ แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับ อัตลักษณ์ของชุมชนบ้านบ่อสวก ซึ่งชุมชนต้องมีความพร้อมและมีศักยภาพพอในพื้นที่จริง มีทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถทดแทนและสร้างใหม่ได้ มีการหมุนเวียนวัตถุดิบเหลือใช้แปรรูป มีการบริหารจัดการขยะและสิ่งปฏิกูลอย่างเป็นระบบตามแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG อีกทั้งยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งกับชุมชนท่องเที่ยวอื่นๆในระดับภูมิภาค และในระดับประเทศที่จะทำการศึกษาและพัฒนาตามแนวทางดังกล่าวสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์และวิเคราะห์ความพร้อมของชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่านในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดน่าน
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คณะผู้วิจัยได้ออกแบบวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยกำหนดวิธีการและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัยซึ่งมีหัวข้อประกอบด้วย ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ชุมชนที่ทำการท่องเที่ยว คือ ชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชุมชน และสมาชิกภายในชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน จำนวน 10 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วยผู้นำชุมชน 1 คน ปราชญ์ชุมชน และสมาชิกองค์กรชุมชนที่เป็นตัวแทนแต่ละหมู่บ้านอีก 9 คน รวมทั้งสิ้น 10 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คณะผู้วิจัยได้ออกแบบงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้การสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 คณะผู้วิจัยออกแบบการสนทนากลุ่มในการสำรวจข้อมูลที่แท้จริงของพื้นที่ในเบื้องต้น ในส่วนครั้งที่ 2 คณะผู้วิจัยได้รับทราบข้อมูลที่แท้จริงแล้วจึงมอบองค์ความรู้และการจัดการตามแนวทางที่ถูกต้องพร้อมทั้งข้อเสนอแนะในส่วนที่ชุมชนขาดการบริหารจัดการที่เหมาะสม โดยใช้แนวคำถามสนทนากลุ่มแบบมีโครงสร้าง โดยข้อคำถามศึกษาและเก็บข้อมูลที่ศึกษาทั้งหมดเพื่อกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนมีการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลสถานที่จากกลุ่มตัวอย่างโดยการสัมภาษณ์ จัดบันทึกข้อมูลอัดเทป ถอดเทป และการสังเกต โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาจากสภาพทั่วไปของพื้นที่พบว่าชุมชนบ้านบ่อสวกมีความพร้อมทางด้านทรัพยากรและพื้นที่ก็มีความเหมาะสมในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจดังกล่าว จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลรวมอีกครั้งหนึ่งโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

3. การทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านเพื่อพิจารณาความครอบคลุมเนื้อหาของคำถาม ที่ใช้วัดสิ่งที่มุ่งวัด หรือ ตัวแปรสำคัญว่าวัดได้ตรงตามเนื้อหาที่ระบุไว้ตามตารางโครงสร้าง แล้วนำผลพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดมาหาค่า IOC (Item Objective Congruence) ผลการทดสอบการทดสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย พบว่า ข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหาสูงกว่า 0.50 ทุกข้อ จึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากข้อมูลหนังสือ วารสารวิชาการ เอกสาร รายงาน และข้อมูลที่รวบรวมได้จากหน่วยงานราชการและเอกชน และข้อมูลจากการค้นคว้าทางอินเทอร์เน็ต และการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ

(Primary Data) จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จำนวน 2 ครั้ง การบันทึกเสียง การจดบันทึก การสังเกต จากชุมชนที่ทำการท่องเที่ยวที่ศึกษา

5. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยคณะผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาทำการสรุปโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content analysis) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์และวิเคราะห์ความพร้อมของชุมชนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดน่าน โดยการวิเคราะห์ ตีความ อธิบาย และสรุปผลจากทุกรายละเอียดของข้อมูลทั้งหมดที่ได้รับในลักษณะองค์รวมที่หลากหลาย จากนั้น นำมาประมวลโดยใช้แนวคิด กรอบแนวคิดในการวิจัย ทฤษฎี ตามที่กำหนดร่วมกันมาสรุปเป็นความคิดรวบยอดในประเด็นนั้น ๆ บนฐานของการบูรณาการร่วมกัน เพื่อสังเคราะห์แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่านต่อไป

4. สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาอัตลักษณ์และวิเคราะห์ความพร้อมของชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่านในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ชุมชนบ่อสวก ตำบลบ่อสวก อำเภอเมืองน่าน จังหวัดน่าน เป็นเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลบ่อสวก ในเขตพื้นที่พิเศษเมืองเก่า น่าน เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้นแบบวิถีชีวิตเรียบง่าย ชวนให้สัมผัสเสน่ห์ธรรมชาติ แหล่งเตาเผาโบราณ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการดำรงชีพพื้นบ้าน ตำบลบ่อสวก มีหมู่บ้านทางปกครอง 13 หมู่บ้าน แต่เดิมเป็นที่อาศัยของชาวลัวะ เล่ากันว่า ในหมู่บ้านมีบ่อเกลือศักดิ์สิทธิ์เรียกกันว่า บ่อสวก แปลว่า เกลือ แล้วเพี้ยนเรียกกันว่า บ่อสวก ปัจจุบันยังปรากฏหลักฐานบ่อเกลืออยู่ที่กลางทุ่งนาจำนวน 2 บ่อ คือบ่อเกลือเหนือและบ่อเกลือใต้ โดยนักโบราณคดีสันนิษฐานว่า ที่นี่เคยเป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาขนาดใหญ่ของเมืองน่านในสมัยโบราณ ในแต่ละหมู่บ้านล้วนมีวิถีชีวิต ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง มีแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีควรค่าแก่การอนุรักษ์และเผยแพร่ เช่น แหล่งเตาเผาโบราณบ้านบ่อสวก หีบอ้อยโบราณบ้านปากา พระธาตุฉิมพลี วัดม่วงเจริญราษฎร์ พระธาตุทันใจดอยภูสะจิด ผ้าทอลายบ่อสวก เครื่องจักสาน สมุนไพร และผลิตผลทางการเกษตร เป็นต้น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเหล่านี้ล้วนเป็นทุนทางวัฒนธรรม อันเป็นรากฐานทรัพยากรทางเศรษฐกิจและก่อร่างวิถีชีวิตเรียบง่าย แล้วชุมชนนำมาบริหารจัดการให้เกิดเป็นรายได้จากการ

ท่องเที่ยวจนสามารถคว่ำรางวัลหมู่บ้านท่องเที่ยวของโลกดังกล่าว อีกทั้งบ่อสวกยังเป็นชุมชนต้นแบบที่ อพท. พัฒนามาเกือบ 10 ปี มีจุดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ คือ วัฒนธรรม วิถีชีวิต แล้วพัฒนาให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Wellness Tourism) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เช่น กิจกรรมการทำเครื่องปั้นดินเผา งานจักสานไม้ไผ่ ผลิตภัณฑ์สมุนไพร อีกทั้งยังเป็นแหล่งโบราณคดีเตาเผาโบราณ มีภูมิปัญญาการทอผ้าที่ได้ต่อยอดไปสู่ แบรินด์ น่านเนื้อเจ้า สำหรับการประกวด Best Tourism Villages by UNWTO เน้นส่งเสริมบทบาทการท่องเที่ยวเพื่อคุ้มครองหมู่บ้านในชนบทไปพร้อมกับการรักษาความหลากหลายทางทัศนียภาพ ธรรมชาติ และวัฒนธรรม นอกจากนั้นอัตลักษณ์และความพร้อมของชุมชนบ่อสวกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจังหวัดน่าน คือ คุณสมบัติของชุมชนบ่อสวก จังหวัดน่าน ที่แสดงออกถึงความเป็นตัวตน การรับรู้ วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ แบบแผนพฤติกรรม และลักษณะความเป็นอยู่ของคนในชุมชน พิจารณาจากการแสดงออกผ่านทางวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ซึ่งเรียกสิ่งเหล่านี้ว่าเป็นอัตลักษณ์ชุมชน ส่วนการแสดงออกผ่านสัญลักษณ์บางอย่างที่มีความหมายเป็นที่เข้าใจร่วมกันและการแสดงออกทางพิธีกรรม ประเพณี วัฒนธรรม ตำนาน เรื่องเล่า ประวัติศาสตร์ และปรากฏการณ์ทางสังคม เป็นส่วนที่เรียกว่า อัตลักษณ์ทางสังคม หรืออัตลักษณ์ที่คนในสังคมมีร่วมกัน ดังนั้น อัตลักษณ์จึงเป็นการแสดงออกถึงความเหมือนและความแตกต่างของความเป็นกลุ่มคน ผ่านการสร้างภาพลักษณ์หรืออัตลักษณ์ชุมชนนั่นเอง ทั้งนี้ จากการสนทนากลุ่ม (Focus Group) พบว่าอัตลักษณ์ชุมชนบ่อสวก จังหวัดน่าน มีรายละเอียดดังนี้

อัตลักษณ์ด้านอาหาร ส่วนใหญ่ในพื้นที่จะรับประทานอาหารตามฤดูกาล ได้แก่ แกงแค ไก่ ใส่อั่วสมุนไพร หมูหมักเมี่ยง (ใบชาอัสสัม) ยำผักเหือด (มีให้รับประทานช่วงเดือนมีนาคม ใน 1 ปี จะมี 1 ครั้ง) แกงผักหวาน ไก่ทอดมะเขว่น เมี่ยงคำ แกงหน่อไม้ (ช่วงฤดูฝน) แกงเห็ดดิน (ช่วงฤดูฝน) หมูหมักเมี่ยง เป็นต้น

อัตลักษณ์ด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ จักสาน ผ้าปัก/ผ้าทอ เครื่องปั้นดินเผา (หม้อ ไห กาน้ำชา แก้ว แจกัน) น้ำอ้อย เป็นต้น

อัตลักษณ์ด้านวัฒนธรรมประเพณี ได้แก่ ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อ จัดทุกปี ประเพณีกินสลาก/ตานก๋วยสลากหรือถวายสลากภัต โดยทุกบ้านจะเตรียมสลากภัตไปทำบุญที่วัดเพื่อระลึกถึงบรรพบุรุษผู้ล่วงลับไปแล้วด้วยการทำบุญอุทิศส่วนกุศลไปให้ผ่านสิ่งที่เรียกว่า ก๋วยสลาก จะทำกันในเดือนเมษายน ประเพณีสงกรานต์ จะมีการสรงน้ำพระ รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ แลพประเพณีในพิธี

ศพของบ่อสวกจะมีเหื่อนตาน ภายในเหื่อนตานจะมีข้าวของเครื่องใช้ทุกอย่างเหมือนในบ้านจริงๆ เพื่ออุทิศให้แก่ผู้ตาย นอกจากนั้นยังมี เตาเผาโบราณ สำหรับทำเครื่องปั้นดินเผา ทอผ้าบ้าน ตาเหลืองเป็นผ้าฝ้ายทอมือ กลุ่มเครื่องจักสานจากไม้ไผ่ ประเภทตาแหลว ตะกร้า แข่งขนม เป็นต้น

อัตลักษณ์ด้านเครื่องแต่งกาย อัตลักษณ์ของชุมชน ได้แก่ ชุดผ้าฝ้ายทอมือลายโบราณ เช่น ลายตีนจก ชิ้นม่าน ชิ้นป่อง ผ้าไหม ผ้าฝ้ายผสมไหม (มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหมด้วยตนเอง)

จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า ชุมชนบ่อสวก จังหวัดน่าน มีความเข้าใจในระบบการพัฒนาแบบ BCG ว่าสามารถเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ภายในชุมชนได้ แต่ทั้งนี้ชุมชนต้องดึงศักยภาพของตนเองมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ นอกจากนั้นชุมชนยังมีความพร้อมในการทำการท่องเที่ยว แต่อาจขาดมาตรฐานในการกำกับผลิตภัณฑ์ที่มีอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวในบ่อสวกที่เน้นเรื่องสุขภาพ การมีมาตรฐานกำกับกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น เช่น การอบสมุนไพร การนวดประคบด้วยสมุนไพรพื้นบ้าน แช่เท้าด้วยสมุนไพร และฮูมยา คือการสูมยาด้วยสมุนไพร ที่ช่วยให้ผ่อนคลาย ลดอาการคัดจมูกและภูมิแพ้ เป็นต้น การนำวัตถุดิบท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เมื่อต้องการแปรรูปวัตถุดิบไปสู่การสร้างมูลค่าเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน รวมถึงสถานที่ ๆ ทำกิจกรรมก็มีส่วนสำคัญต้องมีการรับรองมาตรฐานด้านความสะอาด ความสะอาดกสบายตามหลักสากล มีการสร้างตราสินค้าทางการตลาด สร้างรายได้ให้กับชุมชนและมีการหมุนเวียนเศรษฐกิจภายในชุมชน ไม่ให้เกิดการใช้ของเหลือในทางที่ไม่เป็นประโยชน์ ขยะจากสมุนไพร เช่น ตะไคร้ ใบมะกูด ชาวบ้านจะจัดการเศษสมุนไพรที่เหลือโดยการนำไปโรยรอบ ๆ ต้นไม้เพื่อเป็นปุ๋ย ส่วนเศษอาหารจากในฐานเกี่ยวกับอาหาร มีการทำถังขยะเปียกเพื่อนำเศษอาหารไปทำปุ๋ย ในทุกกิจกรรมชาวบ้านจะลดการใช้พลาสติกและกล่องบรรจุอาหารที่เป็นโฟม ซึ่งถือว่าเป็นการดำเนินการตามแนวคิดเศรษฐกิจแบบ BCG อย่างแท้จริง

2. แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน

ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมีการดำเนินการตามแนวคิดนี้มาบ้างแล้วและสามารถต่อยอดแนวคิดนี้ให้กับชุมชนได้อย่างเหมาะสม แม้ว่าการท่องเที่ยวในบ่อสวกเน้นเรื่องสุขภาพ แต่แบ่งฐานกิจกรรมเป็นทางเลือกของนักท่องเที่ยว ได้แก่ เรื่องสุขภาพ อาหาร และการเดินป่า ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและความต้องการของกลุ่มนักท่องเที่ยวต่างๆ ดังนั้นสิ่งที่บ่อสวกมีคือความพร้อมแต่ยังคงต้องพัฒนาเพื่อยกระดับการบริการและพัฒนามูลค่า ซึ่งมูลค่าไม่ใช่แค่ผลิตภัณฑ์ แต่รวมไปถึงด้านการพัฒนาการบริการจากคนสู่คน เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวในอนาคตที่เพิ่มมากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวโดยชุมชนไม่จำเป็นต้องพัฒนาแบบก้าวกระโดด การพัฒนาควรจะพัฒนาตามวิถีชีวิตของคนในชุมชน ที่ถูกต้องคือชาวบ้านต้องรักษาความเป็นอัตลักษณ์ วัฒนธรรม ประเพณี ให้คงไว้แต่ใช้กลไกในการเพิ่มศักยภาพในด้านการพัฒนาคุณภาพให้มากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้วิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชนดีขึ้นอย่างแน่นอน

ดังนั้นแนวทางที่ต้อง ประกอบด้วย 1) การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการตามความจำเป็น ในปัจจุบันโดยสามารถรองรับความต้องการ และหรือความจำเป็นที่จะเกิดแก่ชนรุ่นหลังๆ ด้วย 2) การกำหนดมาตรการรักษามรดกทางทรัพยากรที่จะตกกับชนรุ่นหลังโดยอย่างน้อยให้ได้มากพอๆ กับที่ชนรุ่นปัจจุบันได้รับมา 3) การพัฒนาที่กระจายประโยชน์ของความก้าวหน้าทาง เศรษฐกิจได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนเป็นการพัฒนาที่ปกป้องสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและใน ระดับโลกโดยเพื่อชนรุ่นหลังและเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น อย่างแท้จริง และ 4) การทำให้คุณภาพของชีวิตมนุษย์ดีขึ้นภายในระบบนิเวศวิทยาที่สามารถจะรองรับการดำเนิน ชีวิตได้ต่อไปในลักษณะเศรษฐกิจแบบยั่งยืน (Sustainable Economy) คงต้องเป็นเศรษฐกิจที่ ดำรงรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนไว้ให้ได้ โดยเศรษฐกิจแบบนี้จะยังคงสามารถพัฒนา ควบคู่ไปกับการรักษาแหล่งทรัพยากรได้ต่อไปด้วยการปรับตัวและโดยอาศัยการยกระดับความรู้ ปรับปรุงองค์กร ตลอดจนปรับปรุงประสิทธิภาพทางเทคนิคและเชี่ยวชาญของชุมชนด้วย

นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบว่า ชุมชนมีการจัดการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงมิติทางด้าน เศรษฐกิจ เช่นการกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและทั่วถึง การควบคุมมาตรฐานการ ครองชีพขั้นพื้นฐาน มีการจัดการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงมิติทางด้านสังคม เช่นการรักษา มรดกทาง ทรัพยากรที่จะตกกับชนรุ่นหลัง มีการจัดการท่องเที่ยวโดยคำนึงถึงมิติทางด้านนิเวศและ สิ่งแวดล้อม เช่นการปกป้องดูแลรักษาแหล่งทรัพยากรธรรมชาติ การพัฒนาคุณภาพชีวิต จากกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นมาอย่างยาวนานจะเห็นได้ว่าชุมชนบ้านบ่อสวก สามารถ เชื่อมโยงอัตลักษณ์ของชุมชนกับการพัฒนาแบบ BCG ร่วมกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้

นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่มาเที่ยวเป็นชาวไทย ส่วนชาวต่างชาติจะมีเพียงเล็กน้อย เมื่อมี นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชน ชุมชนจะจัดเตรียมอาหารที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนให้กับ นักท่องเที่ยว เช่น แกงแค ไก่ทอดมะแขว่น เมี่ยงคำ หมูหมักเมี่ยง โดยราคาของการท่องเที่ยวใน ชุมชนจะยังไม่รวมค่าอาหาร กระบวนการจองจะเป็นการแจกจ่ายค่าอาหารกับค่าท่องเที่ยวใน ชุมชน โดยนักท่องเที่ยวจะสามารถเลือกซื้อแพ็คเกจที่ตนสนใจเข้ามาโดยผ่านช่องทางติดต่อที่ ชุมชน ส่วนใหญ่ติดต่อมาทางโทรศัพท์และทางเพจ Facebook ของกลุ่มโดยใช้ชื่อว่า บ่อสวกเฮอร์บ

ตัวอย่างเช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (โฮงฮักสุขภาพ) ณ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนส่งเสริมและพัฒนาสมุนไพร (บ่อสวกเฮิร์บ) มีทั้งหมด 3 ฐานกิจกรรม โดยทั้ง 3 ฐานกิจกรรมจะบรรจุอยู่ในเส้นทางท่องเที่ยวแบบ One Day Trip โดยอาจจะทำกิจกรรมตามฐานที่เลือกหรือจะจัดสรรเวลาให้ทำได้ทั้ง 3 ฐานใน 1 วัน ดังนี้

1) ฐานที่ 1 ฐานแปลงนาตารวย เป็นแปลงปลูกตะไคร้หอม เพื่อนำมาแปรรูปเป็นน้ำมันสกัดตะไคร้หอม เพื่อใช้ไถ่

2) ฐานที่ 2 สวนเมี่ยงยายไหว เป็นการเดินชมป่าเมี่ยง และธรรมชาติ มีกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถเก็บใบชามาทำเองได้ มีเมี่ยงให้นักท่องเที่ยวได้ลิ้มรส

3) ฐานที่ 3 ฐานโฮงฮักสุขภาพ ในฐานจะมีกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้แช่เท้าด้วยสมุนไพร และสมุนไพร คือ การสุ่มยาด้วยสมุนไพร ที่ช่วยให้ผ่อนคลาย ลดอาการคัดจมูกและภูมิแพ้

แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน หากจะคำนึงถึงมิติทั้ง 3 ด้านสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนได้นั้น ชุมชนจะต้องใช้ฐานทรัพยากรที่มีอยู่คือสมุนไพรหลายสายพันธุ์ที่สามารถสร้างมูลค่าในเชิงเศรษฐกิจ นอกเหนือจากที่นำมาสุ่มยาสมุนไพรแล้ว อาจนำมาต่อยอดแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ด้านของฝากและของที่ระลึกที่สามารถนำไปทำและใช้ได้เองด้วย สิ่งนี้จะทำให้เกิดเศรษฐกิจหมุนเวียนภายในชุมชน รวมถึงการนำวัตถุดิบที่เหลือใช้อาจเป็นด้านอาหารที่ผลิตจากสมุนไพรเพื่อสุขภาพ ไม่ให้เกิดขยะหรือของเสียอีกทั้งแปรรูปให้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในรูปแบบอื่น เช่นการหมักทำปุ๋ยชีวภาพหรืออาหารสัตว์ นอกจากนั้นยังต้องคำนึงถึงการทดแทนตามธรรมชาติที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรให้เกิดการหมุนเวียนทดแทนกันได้ การเก็บข้อมูลความรู้จากฐานสู่ชุมชนเพื่อประโยชน์ต่ออนุชนรุ่นหลังอย่างต่อเนื่อง จึงจะเป็นการพัฒนาที่ทำให้คุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของทุกคนในชุมชนดีขึ้นอย่างแท้จริงตามแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืนที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ของชุมชนต่อไป

5. อภิปรายผลการวิจัย

พบว่า ชุมชนบ่อสวก จังหวัดน่าน มีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG อัตลักษณ์ของชุมชนสะท้อนผ่านวิถีชีวิตวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สืบทอดมาอย่างยาวนาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพัฒน์กานต์ จันทนา (2555) กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่ถูกสร้างขึ้นภายในวัฒนธรรมและมีการ

เปลี่ยนแปลงตามบริบททางสังคม ทั้งนี้ ในส่วนของอัตลักษณ์ด้านอาหารของชุมชนบ่อสวกสะท้อนถึงความเชื่อมโยงกับธรรมชาติและฤดูกาล เช่น แกงแคไก่ ใส่อั่วสมุนไพร และยาผักเหือด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจ BCG ในด้านการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืน นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น งานจักสาน ผ้าทอ และเครื่องปั้นดินเผา แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สามารถนำมาต่อยอดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจได้ รวมถึง วัฒนธรรมประเพณีของชุมชน เช่น ประเพณีบวงสรวงเจ้าพ่อ และประเพณีกินสลาก สะท้อนถึงความเชื่อและค่านิยมที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยรัตน์ พลมุข (2567) กล่าวว่า อัตลักษณ์เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างอดีตกับปัจจุบัน และมีบทบาทสำคัญในการสร้างความรู้สึเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน อย่างไรก็ตาม การศึกษาพบว่า ชุมชนยังมีความท้าทายในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG โดยเฉพาะในด้านมาตรฐานการผลิตและการบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ (2557) พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีการยกระดับมาตรฐานการให้บริการและผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ทั้งนี้ ในด้านความพร้อมของชุมชนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG พบว่า ชุมชนมีความเข้าใจในหลักการพื้นฐานและมีการนำไปประยุกต์ใช้ในบางส่วน เช่น การจัดการขยะอินทรีย์และการลดการใช้พลาสติก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ที่เป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของโมเดลเศรษฐกิจ BCG อย่างไรก็ตาม การพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิด BCG ยังต้องการการสนับสนุนและการพัฒนาในหลายด้าน โดยเฉพาะการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น การพัฒนามาตรฐานการบริการ และการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างภาคการท่องเที่ยวกับภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหมาย ปานทอง, ญาณกร ไท่ประยูร, โกมล ปราชญ์กัตัญญู, และ เสรี วงษ์มณฑา (2564) เสนอว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่างๆ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ในชุมชนถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในด้านการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ รุ่งรัตน์ หัตถกรรม, ราเมศร์ พรหมชาติ, นรินทร์ เจตธำรง, วีรากร รัตกุล, และ กนกเกล้า แก้วกล้า (2560) เสนอว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนที่ยั่งยืนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของคนทุกรุ่นในชุมชน ทั้งนี้ ในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ชุมชนบ่อสวกมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการท่องเที่ยวในปัจจุบันที่เน้นประสบการณ์และการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว

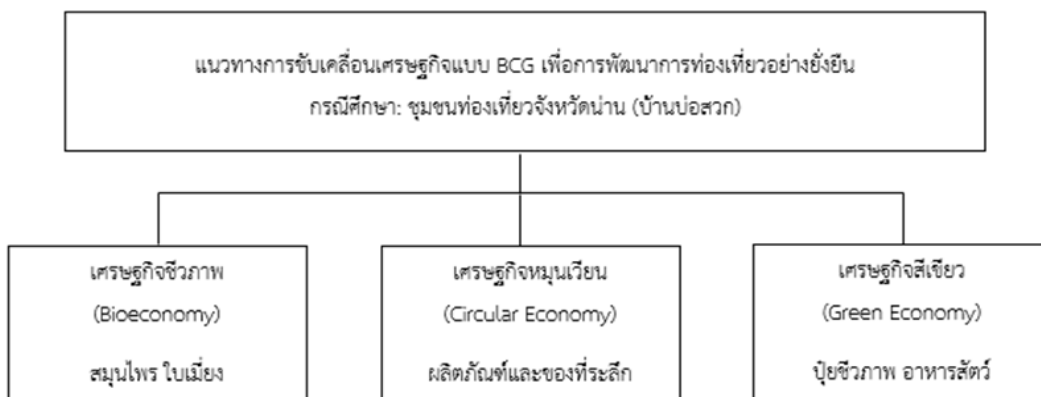
อย่างไรก็ตาม การพัฒนาในด้านนี้จำเป็นต้องมีการยกระดับมาตรฐานการให้บริการและการสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักท่องเที่ยว ในการนี้ ชุมชนบ่อสวก จังหวัดน่าน จึงมีอัตลักษณ์ที่โดดเด่นและมีศักยภาพในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวคิดเศรษฐกิจ BCG อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยการบูรณาการระหว่างภาคส่วนต่างๆ การพัฒนามาตรฐานการให้บริการ และการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกรุ่นถือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระยะยาว

นอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นว่า ชุมชนบ้านบ่อสวกมีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว รวมถึง มีทุนทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง แต่แนวคิดเศรษฐกิจแบบ BCG ยังเป็นเรื่องใหม่สำหรับชุมชน ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด BCG แก่ชุมชนอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติศักดิ์ ร่วมพัฒนา, ฉัตรเกษม ดาศรี, อภิชาติ แสงอัมพร, มัญญา จำปาเทศ, ศศิณีภา เต็มทอง, และ จิรวรรณ สัจจรดี (2566) เสนอว่าการสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนแนวคิด BCG ในระดับท้องถิ่น ในส่วนของการผสมผสานอัตลักษณ์ชุมชนกับแนวคิด BCG พบว่า ชุมชนบ้านบ่อสวกสามารถเชื่อมโยงอัตลักษณ์ของตนเองเข้ากับแนวคิด BCG ได้อย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะในด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและวัฒนธรรม การผสมผสานนี้สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของชุมชนในการปรับตัวและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของ เตชิต เฉยพ่วง และ พัดชา อุทิศวรรณกุล (2565) เสนอว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องอาศัยการผสมผสานระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นและนวัตกรรมสมัยใหม่ ในส่วนของความท้าทายในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า แม้ว่าชุมชนจะมีความพยายามในการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรท้องถิ่น เช่น การแปรรูปเมี่ยงและสมุนไพร แต่ยังพบอุปสรรคในด้านคุณภาพและมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ ประเด็นนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและองค์ความรู้เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลวรรณ กิตติอุดมรัตน์, พรณวดี กิตติอุดมรัตน์, เฉลิมพร วรพันธ์กิจ, เอกพล วงศ์เสรี, และ วนิดา หาญเจริญ (2567) เสนอว่าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างชุมชน สถาบันการศึกษา และหน่วยงานภาครัฐในการถ่ายทอดเทคโนโลยีและองค์ความรู้ ในส่วนของการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรท้องถิ่น พบว่า ชุมชนบ้านบ่อสวกมีศักยภาพในการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรท้องถิ่น โดยเฉพาะสมุนไพรและเมี่ยง อย่างไรก็ตาม ยังมีโอกาสในการพัฒนาและต่อยอด

ผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้เพิ่มเติม สอดคล้องกับแนวคิดของ ภัณฑุณา ดิษฐ์แก้ว และ กฤษดา เขียววิฒนสุข (2565) เสนอว่าการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรท้องถิ่นเป็นกลยุทธ์สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน ในส่วนของการบูรณาการแนวคิด BCG กับการท่องเที่ยวชุมชน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ชุมชนบ้านบ่อสวกสามารถบูรณาการแนวคิด BCG เข้ากับการท่องเที่ยวชุมชนได้อย่างน่าสนใจ โดยเฉพาะในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและ การสร้างเศรษฐกิจหมุนเวียน อย่างไรก็ตาม ยังมีโอกาสในการพัฒนาและขยายผลแนวคิดนี้ให้ครอบคลุมทุกมิติของการท่องเที่ยวชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประไพ กรายแก้ว, เสน่ห์ บุญกำเนิด, และ ภมรรัตน์ สุธรรม. (2564) เสนอว่าการบูรณาการแนวคิดการท่องเที่ยวชุมชนต้องคำนึงถึง ความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการรักษาอัตลักษณ์ชุมชน โดยการศึกษาชี้ให้เห็นถึงศักยภาพและความท้าทายของชุมชนบ้านบ่อสวกในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน แม้จะมีความพร้อมในหลายด้าน แต่ยังมีประเด็นที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะในด้านการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิด BCG การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน และการบูรณาการแนวคิด BCG กับการท่องเที่ยวชุมชนอย่างครอบคลุม การศึกษานี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสนับสนุนจากภาครัฐและสถาบันการศึกษาในการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป

6. องค์ความรู้จากการวิจัย

ภาพที่ 1. แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
กรณีศึกษา: ชุมชนท่องเที่ยวจังหวัดน่าน (บ้านบ่อสวก)

จากภาพที่ 1 พบว่า ในบริบทของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนบ้านบ่อสวก จังหวัดน่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ชุมชนบ่อสวก ซึ่งได้รับการยอมรับในระดับสากลด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ชุมชนบ่อสวกมีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยวตามแนวทาง BCG โดยอาศัยฐานทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่มีอยู่ เช่น อัตลักษณ์ชุมชน ความหลากหลายของสมุนไพรพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติและวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ ทั้งนี้ ชุมชนได้พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น เช่น การฮูมยาสมุนไพร การแช่เท้าด้วยสมุนไพร และการนำเสนออาหารพื้นถิ่นเพื่อสุขภาพ ทั้งนี้ การวิเคราะห์แนวทางการขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG ในชุมชนบ่อสวกพบว่า มีความเป็นไปได้ในการพัฒนาใน 3 มิติหลัก ได้แก่ 1) เศรษฐกิจชีวภาพ (Bioeconomy) คือ ชุมชนสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับทรัพยากรชีวภาพท้องถิ่น โดยเฉพาะสมุนไพรและผลิตภัณฑ์จากเมี่ยงผ่านการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรม เช่น การพัฒนายาสีฟันและน้ำยาบ้วนปากจากใบเมี่ยง หรือการแปรรูปน้ำหมักเมี่ยงเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริมสุขภาพ 2) เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) คือ ชุมชนมีโอกาสในการพัฒนาระบบการจัดการวัสดุเหลือใช้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเกษตร เช่น การนำเศษสมุนไพรมาทำปุ๋ยอินทรีย์ หรือการแปรรูปเศษอาหารเป็นอาหารสัตว์ซึ่งจะช่วยลดปริมาณขยะและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัสดุเหลือใช้ และ 3) เศรษฐกิจสีเขียว (Green Economy) คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ่อสวกมุ่งเน้นการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเศรษฐกิจสีเขียว ในการนี้การขับเคลื่อนเศรษฐกิจแบบ BCG ในชุมชนบ่อสวกยังมีความท้าทายที่สำคัญ ได้แก่ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานและมีคุณภาพสูง การสร้างความเข้าใจและการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาตามแนวทาง BCG และการรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่นในอนาคตต่อไป

7. ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนาผลิตภัณฑ์จากทรัพยากรท้องถิ่นและการพัฒนามาตรฐานการบริการด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยการกำหนดมาตรฐานด้านความสะอาดและความปลอดภัยสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เช่น การฮูมยาสมุนไพร การแช่เท้า

ด้วยสมุนไพร และการจัดอบรมพัฒนาทักษะบุคลากรในชุมชนให้มีความรู้และความเชี่ยวชาญ ในการให้บริการด้านสุขภาพ

1.2 ควรมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดยการพัฒนา กิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผา การทอผ้าลายโบราณ และการสนับสนุนการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่ เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติในชุมชน

1.3 ควรมีการพัฒนากระบวนการจัดการขยะและวัสดุเหลือใช้แบบครบวงจร โดยการ ส่งเสริมการนำวัสดุเหลือใช้จากกิจกรรมการท่องเที่ยวและการเกษตรมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่มี มูลค่า เช่น การทำปุ๋ยอินทรีย์จากเศษสมุนไพร และการรณรงค์การลดใช้พลาสติกแบบใช้ ครั้งเดียวในกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.4 ควรมีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนในด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดย การจัดอบรมให้ความรู้ด้านการตลาดดิจิทัลและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการส่งเสริมการ ท่องเที่ยว และการสนับสนุนการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการให้แก่คนในชุมชน และ กำหนดแนวทางการพัฒนาที่สมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการกำหนด ขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อรักษาสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจและ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ

1.5 ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่างๆ โดยการส่งเสริม ความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชนในการ พัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และการสนับสนุนการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และประสบการณ์ รวมถึงการเป็นต้นแบบให้กับกับชุมชนท่องเที่ยวอื่นๆด้วย

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

2.1 การวิจัยพัฒนาและการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นด้านการท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ โดยการจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างชุมชนและสถาบันการศึกษาเพื่อวิจัยและ พัฒนาผลิตภัณฑ์จากใบเมี่ยงแก่ เช่น พัฒนาสูตรยาสีฟันและน้ำยาบ้วนปากจากใบเมี่ยงที่มี ส่วนผสมของพลูออไรด์ โดยร่วมมือกับผู้เชี่ยวชาญด้านทันตกรรม รวมถึง ศึกษาวิธีการยืดอายุ ผลิตภัณฑ์เยลลี่กัมมี่จากน้ำหมักเมี่ยงโดยใช้วิถีธรรมชาติ การใช้สารสกัดจากสมุนไพรที่มี คุณสมบัติในการถอนอมอาหาร รวมถึงการยกระดับมาตรฐานการบริการด้านสุขภาพ โดยการ

จัดอบรมให้ความรู้แก่ผู้ให้บริการด้านสุขภาพในชุมชนเกี่ยวกับมาตรฐานความสะอาดและความปลอดภัย จากนั้น พัฒนาคู่มือการให้บริการชุมชนและแช่ทำด้วยสมุนไพรที่ระบุขั้นตอน

2.2 การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการเรียนรู้และลงมือทำ เช่น การทำเครื่องปั้นดินเผา การทอผ้าลายโบราณ รวมถึง การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและธรรมชาติในชุมชน โดยใช้เทคโนโลยี AR (Augmented Reality) เพื่อเพิ่มประสบการณ์การเรียนรู้

2.3 การจัดการขยะและวัสดุเหลือใช้ โดยการจัดตั้งศูนย์เรียนรู้การจัดการขยะและวัสดุเหลือใช้ในชุมชน โดยสาธิตการทำปุ๋ยอินทรีย์จากเศษสมุนไพรและเศษอาหาร จากนั้น รณรงค์การใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น การใช้ใบตองแทนกล่องโฟม

2.4 การพัฒนาศักยภาพบุคลากรในชุมชน โดยการจัดอบรมทักษะด้านการตลาดดิจิทัลและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้แก่เยาวชนและผู้ประกอบการในชุมชน จากนั้น สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์รวมถึงการเป็นต้นแบบให้กับชุมชนท่องเที่ยวอื่น

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเพิ่มเติม เกี่ยวกับ การพัฒนาผลิตภัณฑ์นวัตกรรมจากทรัพยากรท้องถิ่นอื่นๆ โดยเฉพาะการต่อยอดภูมิปัญญาด้านสมุนไพรและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากแป้ง รวมถึง การศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการขยะและวัสดุเหลือใช้มากขึ้นในด้านอื่นแบบครบวงจร อีกทั้งการศึกษาการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชน หน่วยงานภาครัฐ สถาบันการศึกษา และภาคเอกชน ด้านต่างประเทศให้มากขึ้นเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามแนวทาง BCG สืบต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กมลวรรณ กิตติอุดมรัตน์, พรณวดี กิตติอุดมรัตน์, เฉลิมพร วรพันธ์กิจ, เอกพล วงศ์เสรี, และ วนิดา หาญเจริญ. (2567). การพัฒนาการสื่อสารทางการตลาดชุมชนสร้างสรรค์แบบครบวงจร เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากและชุมชนเข้มแข็ง: กรณีศึกษาชุมชนบ้านลิพอนใต้ อำเภอดงหลวง จังหวัดสุโขทัย. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 14(2), 690-708.

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *แผนกลยุทธ์เพื่อการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวสีขาว ภายใต้โมเดลเศรษฐกิจ BCG (พ.ศ. 2566 – 2570)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- กัญธนา ดิษฐ์แก้ว, และ กฤษดา เขียววัฒนสุข. (2565). ตัวแบบธุรกิจบนพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงแบบก้าวหน้าเพื่อสร้าง มูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นและผลตอบแทนทางสังคมในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษตาก ในช่วงสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 24(2), 157-170.
- กิตติศักดิ์ ร่วมพัฒนา, ฉัตรเกษม ดาศรี, อภิชาติ แสงอัมพร, มัญญา จำปาเทศ, ศศิณีภา เต็มทอง, และ จิรวรรณ สัจจรดี. (2566). รูปแบบการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนบนฐานคิด Model เศรษฐกิจ BCG สู่ความยั่งยืน ตำบลโคกยาง อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 25(2), 111-126.
- ชัยรัตน์ พลมุข (2567). ล้านช้างรำลึก: เรื่องสั้นและนวนิยายของนักเขียนอีสาน ร่วมสมัยในฐานะอนุวรรณกรรมกับประวัติศาสตร์ผสมผสาน. *วารสารไทยศึกษา*, 20(1), 1–34.
- เตชิต เฉยพ่วง, และ พัดชา อุทิสวรรณกุล. (2565). มรดกภูมิปัญญาของการย้อมสีด้วยค่าแสดงในวัฒนธรรมไทลื้อสู่การพัฒนาสินค้าแฟชั่นและไลฟ์สไตล์ กรณีศึกษา ศูนย์ผ้าทอไทลื้อบ้านดอนมูล อำเภอน้ำขุ่น จังหวัดน่าน. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์*. 9(1), 160-178.
- ประไพ กรายแก้ว, เสน่ห์ บุญกำเนิด, และ ภาณุรัตน์ สุธรรม. (2564). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืนของบ้านสวนกล้วย ตำบลบ้านส้อง อำเภอเวียงสระ จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารมหาจุฬานาครธรรม*, 8(9), 211-226.
- พัฒนกันต์ จันทนา. (2555). พิธีแต่งงานล้านนา: ภาพสะท้อนความเปลี่ยนแปลงของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม. *วารสารการวิจัยภาษาและสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 6(2), 135-145.
- รุ่งรัตน์ หัตถกรรม, ราเมศ พรหมชาติ, นรินทร์ เจตธำรง, วีรากร รัตกุล, และ กนกเกล้า แก้วกล้า. (2560). การพัฒนาองค์ประกอบและตัวชี้วัดความสุขมวลรวม ของการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารสหวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, 1(1), 99-108.

วงศ์พัฒนา ศรีประเสริฐ. (2557). กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนของจังหวัดมหาสารคาม โดยระบบห่วงโซ่อุปทาน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 8(2), 195-216.

ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2565). เมื่อโลกต้องการโมเดลเศรษฐกิจใหม่ ไทยจึงมี 'BCG' (Bio-Circular-Green Economy) เป็นวาระแห่งชาติปี 2564. สืบค้นจาก <https://www.sdgmove.com/2021/04/14/bcg-economy-model-trend-th-national-agenda-2021/>

สมหมาย ปานทอง, ญาณกร ไท้ประยูร, โกมล ปราษฎ์กัตัญญ, และ เสรี วงษ์มณฑา. (2564). แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อความยั่งยืนของการท่องเที่ยว อำเภอบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 26(2), 1-12.

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2563). BCG Economy Model คืออะไร. สืบค้นจาก https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/what-is-bcg-economy-model/

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2566). BCG TOURISM เทรนด์การท่องเที่ยวแห่งยุค ตอบโจทย์โมเดลเศรษฐกิจ BCG. สืบค้นจาก <https://bcg.in.th/data-center/articles/bcg-tourism-travel-trends/>

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2567) สำนักรวฐานประชากรสถิติผู้สูงอายุ. สืบค้นจาก <https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/interactive>